

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Templed Adroddiad Sgrwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgrwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	19 Ebrill 2023
Pwnc:	Strategaeth Gwella Canol Trefni Ynys Môn
Pwrpas yr Adroddiad:	Adolygu'r Strategaeth Ddrafft
Cadeirydd Sgrwtini:	Cyng. Dylan Rees
Aelod(au) Portffolio:	Cyng. Llinos Medi: Arweinydd a Datblygu Economaidd Cyng. Nicola Roberts: Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Newid Hinsawdd
Pennaeth Gwasanaeth:	Christian Branch, Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd
Awdur yr Adroddiad:	Dewi G Lloyd, Rheolwr Adfywio
Rhif Ffôn:	01248 752483
E-bost:	dewilloyd@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau lleol:	Perthnasol i bob aelod

1. Argymhelliad/ion

Gofynnir i'r Pwyllgor:

R1 Adolygu cwmpas a chynnwys y Strategaeth Ddrafft

R2 Adolygu'r broses arfaethedig ar gyfer bwrw ymlaen â'r Strategaeth a'i chyflawni

2. Cyswilt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Cynllun y Cyngor (2023-28) – mae'r nodau economaidd yn cynnwys cefnogi canol trefi bywiog a hyfyw ac mae'r nodau llesiant yn cyfeirio at wella'r amgylchedd adeiledig

CDLIC – polisiau'n ymwneud â chefnogi canol trefi (Polisi PS15 yn enwedig)

Cynllun Rheoli Cyrchfan – polisiau yn cefnogi cynllunio a rheoli effeithiol ar lefydd

3. Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgrwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4. Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

1. Beth ydi'r diffiniad o 'dref' a 'canol tref'?
2. Sut fydd y Strategaeth arfaethedig yn helpu gwireddu amcanion Cynllun y Cyngor 2023-28?
3. Beth ydi'r prif fuddion a risciau ynghlwm a'r Strategaeth, a pa fesurau lliniaru sydd i leihau'r prif risciau?
4. Pa gyfleon a sialensau sydd ynghlwm a bod yn ddibynnol ar gyllid grant allanol i weithredu?
5. Pa mor anodd mae sicrhau cyllid preifat i adfywio trefi'r Ynys?

5. Cefndir / Cyd-destun

Mae nifer o strategaethau, adroddiadau a dogfennau polisi gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru, ynghyd â nifer o adolygiadau allanol, yn nodi bod angen gwella canol trefi.

Cafodd Cynllun y Cyngor ei gymeradwyo'n ddiweddar ac mae nodau'r cynllun hwnnw'n cynnwys *'gwella bywiogrwydd a hyfywedd canol trefi' a bod 'pobl Ynys Môn a'i chymunedau yn mwynhau, yn gwarchod ac yn gwella eu hamgylchedd adeiledig a naturiol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol'.*

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn mynnu bod awdurdodau lleol yn mynd i'r afael â llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardaloedd hwy.

Cynhaliodd Archwilio Cymru astudiaeth ar Adfywio Canol Trefi yng Nghymru a chyhoeddodd adroddiad ym mis Medi 2021 a oedd yn cynnwys nifer o argymhellion i Lywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol. Cyflwynwyd yr adroddiad hwn, ynghyd ag ymateb y Cyngor, i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Chwefror 2022. Nodwyd fel rhan o'r broses hon bod angen i'r Cyngor ddatblygu dull strategol i wella canol trefi.

Mae rhaglen Trawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru yn cynnwys sawl elfen, yn cynnwys grantiau a benthyciadau cyfalaf ar gyfer gwella canol trefi. Erbyn hyn fe all hefyd gefnogi'r gwaith o baratoi strategaethau / cynlluniau creu lleoedd ar gyfer canol trefi, ac mae gofyn i'r rhain fod mewn lle yn achos unrhyw gyllid cyfalaf newydd.

Yn y gorffennol mae nifer o strategaethau / cynlluniau adfywio wedi cael eu cynhyrchu ar gyfer trefi a chanol trefi Ynys Môn, i gyd-fynd â chyfleoedd am gyllid allanol penodol gan amlaf, ac mae nifer wedi cael eu paratoi ar gyfer ardal Caergybi dros y blynyddoedd.

Erbyn hyn cynigir bod un strategaeth yn cael ei pharatoi ar gyfer holl ganol trefi'r sir, heb fod ynghlwm ag unrhyw gyllid allanol neu raglenni penodol, er mwyn adlewyrchu anghenion ehangach y sir gyfan a'i threfi a'i chanol trefi, i gyd-fynd â Chynllun newydd y Cyngor ar gyfer 2023-28.

Os caiff yr argymhellion eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith, cynhelir ymgynghoriad â'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill i gasglu eu barn a'u sylwadau a chael eu cefnogaeth i'r strategaeth arfaethedig, gyda'r nod o gwblhau'r strategaeth a'i mabwysiadu yn ystod

2023. Bydd y broses ymgynghori'n cael ei defnyddio i gasglu barn, sylwadau ac awgrymiadau ar welliannau i ganol trefi unigol er mwyn ein helpu i baratoi cynlluniau creu lleoedd unigol.

6 – Aseiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

6.1 Yr effeithiau posibl ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Heb adnabod effeithiau uniongyrchol

6.2 Yr effeithiau posibl ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (penderfyniadau strategol)

Mae disgwyl i'r strategaeth wneud canol trefi yn llefydd mwy deniadfol, bywiog a hyfyw, a thrwy hynny gyfrannu at sicrhau gwelliannau cymdeithasol ac economaidd

6.3 Yr effeithiau posibl ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Bydd polisiau iaith Gymraeg y Cyngor yn berthnasol wrth gyflawni'r Strategaeth

7 – Goblygiadau Ariannol

Bydd angen rhywfaint o gapasiti o ran staffio ar y Cyngor yn ystod 2023-28 er mwyn rheoli a monitro'r strategaeth a chyflawni'r elfennau sydd heb gael eu cyflawni eto. Mae Llywodraeth Cymru'n cynnig ariannu 70% o'r gost o baratoi cynlluniau creu lleoedd drwy grant refeniw ond mae'n rhaid i gynghorau ddod o hyd i ffordd o ariannu'r 30% sydd yn weddill.

Fe ddylai'r Strategaeth allu helpu'r Cyngor i ddenu cyllid grant cyfalaf allanol ychwanegol gan Lywodraeth Cymru a cylidwyr eraill, a gall hyn arbed cyllid craidd i'r Cyngor.

8 – Atodiadau

Strategaeth Gwella Canol Trefi 2023-28 : Fersiwn Drafft i'w chymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith fel sail i'r Ymgynghoriad

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Archwilio Cymru – Adroddiad Adfywio Canol Trefi yng Nghymru (Medi 2021)

<https://www.audit.wales/publication/regenerating-town-centres-wales>

Archwilio Cymru – Adroddiad Adfywio Canol Trefi yng Nghymru – Offeryn Hunanarfarnu (Medi 2021) [https://www.audit.wales/system/files/2021-](https://www.audit.wales/system/files/2021-08/Regenerating%20Town%20Centres%20in%20Wales%20Self%20Evaluation%20Tool%20-%20English.pdf)

[08/Regenerating%20Town%20Centres%20in%20Wales%20Self%20Evaluation%20Tool%20-%20English.pdf](https://www.audit.wales/system/files/2021-08/Regenerating%20Town%20Centres%20in%20Wales%20Self%20Evaluation%20Tool%20-%20English.pdf)

Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio CSYM – 8 Chwefror 2022 – Eitem 7 – Archwilio Allanol: Adroddiad Adfywio Canol Trefi yng Nghymru – Argymhellion ac Ymateb

(Tudalennau 87-162) <https://democracy.anglesey.gov.uk/documents/g3911/Public%20reports%20pack%2008th-Feb-2022%2014.00%20Governance%20and%20Audit%20Committee.pdf?T=10&LLL=0>

Strategaeth Gwella Canol Trefi 2023-28

Drafft ar gyfer Ymgynghori - diweddarwyd 11.04.2023

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn y Saesneg / This document is also available in English

Cyflwyniad

Mae trefi a chanol trefi Ynys Môn yn ganolbwynt i weithgareddau economaidd, cymdeithasol a diwylliannol yr ynys. Maent yn ardaloedd allweddol i'r economi leol, gyd thros 500 o fusnesau yng nghanol ein trefi yn cyflogi miloedd o bobl leol. Mae canol ein trefi yn bwysig mewn sawl ffordd arall hefyd - fel hybiau i wasanaethau a chyfleusterau, fel lleoedd i ymweld â nhw o ran hamdden, lletygarwch neu ddiwyddiadau, fel canolbwynt diwylliant a threftadaeth, ac fel lleoedd i fyw.

Mae canol trefi ledled Cymru a'r DU wedi gweld newidiadau sylweddol, yn cynnwys twf mewn manwerthu ar gyrion y dref, colli sawl gwasanaeth canol y dref traddodiadol megis banciau, a thwf sylweddol mewn siopa ar-lein a gynyddodd yn gyflym yn ystod y pandemig diweddar. Mae rhai canol trefi wedi llwyddo i addasu a pharhau'n brysur, ond mae eraill yn amlwg yn ei chael hi'n anodd, a rhaid iddynt ddatblygu rolau gwahanol os ydynt an ffynnu, ac mae angen syniadau a dulliau newydd o weithredu.

Mae'r strategaeth hon yn darparu fframwaith i gyflawni'r nod a osodwyd yn ein **Cynllun Cyngor**, '**Gwella hyfywedd a bywiogrwydd canol ein trefi**'. Mae hefyd yn cynorthwyo ein hamcan llesiant '**bod pobl Ynys Môn a'i chymunedau'n mwynhau, amddiffyn a gwella eu hamgylchedd naturiol ac adeiledig ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol**'.

Mae'r ddogfen hon yn canolbwyntio ar ganol yr aneddiadau sydd â chynghorau tref, sef Caergybi, Llangefni, Amlwch, Porthaethwy a Biwmares. Mae rhai o'n pentrefi hefyd yn bwysig i economi'r Ynys, gyda nifer ohonynt yn denu llawer o ymwelwyr, a gall fod angen ystyried gwelliannau a phrosiectau tebyg yno hefyd dan gynlluniau a rhaglenni perthnasol.

Bydd gwella canol ein trefi yn gofyn am gryn ymdrech gan y Cyngor Sir a rhanddeiliaid gwella canol tref eraill yn y sectorau cyhoeddus a phreifat a'r trydydd sector. Ni fydd hyn yn hawdd o ystyried yr heriau ariannol presennol, a'r rhai sylweddol posib a fydd yn ein gwynebu yn y dyfodol. Mae cydweithio effeithiol yn hanfodol felly i ddatblygu gweledigaeth ar y cyd, a ffyrdd realistig o wella canol ein trefi'n gynyddol a'u rheoli'n effeithiol.

Cynghorydd Llinos Medi, Arweinydd y Cyngor a Deilydd Portffolio Datblygu Economaidd

Pam fod arnom angen Strategaeth Gwella Canol Trefi?

1. Nodi sut y bydd y Cyngor Sir a'i bartneriaid yn cydweithio i fynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu canol trefi'r Ynys, a gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd i'w gwella
2. Cyflawni nod y Cynllun Cyngor i wella hyfywedd a bywiogrwydd canol ein trefi.
3. Creu sail ar gyfer creu Cynlluniau Creu Lleoedd a bod yn gymwys i dderbyn cyllid allanol i'w cefnogi
4. Galluogi'r Cyngor i fodloni ei ddyletswyddau statudol dan y Ddeddf Llesiant

Rhestrir polisiau strategol perthnasol isod – gweler yr Atodiad am fwy o wybodaeth

RHAGLENNI ARIANNU ALLWEDDOL LI C & LI y DU

Cronfa Ffyniant y DU a'r Gronfa Ffyniant Gyffredin Rhaglen
Drawsnewid Trefi i Gymru (2022-25)
Rhaglenni Ariannu Sector Cyhoeddus Eraill

DEDDFWRIAETH, NODAU A PHOLISIÁU

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
Cymru 2040 - Y Cynllun Cenedlaethol
Polisi Cynllunio Cymru ac Adeiladu Lleoedd Gwell

CYNLLUNIAU AWDURDOD LLEOL ALLWEDDOL

Cynllun Cyngor Môn 2023-2028
Cynllun Rheoli Cyrchfan
Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd ar gyfer Gwynedd a Môn
Strategaethau a Pholisíau eraill gan y Cyngor Sir

ADOLYGIADAU ALLANOL AC ARCHWILIADAU CENEDLAETHOL

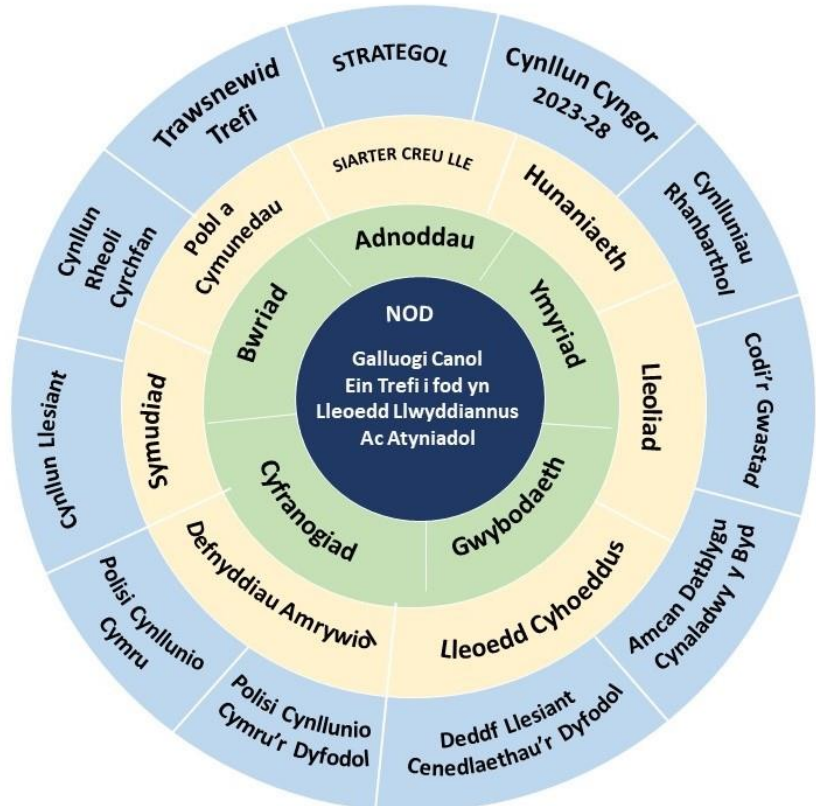
Adroddiad Archwilio Cymru ar Adfywio Canol Trefi Cymru
Adroddiad 'Small Towns – Big Issues'
Adroddiad Trefi Cymru gan Ffederasiwn y Busnesau Bach
Siarter Creu Lleoedd Cymru

Cyd-destun Strategol

Mae'r Cylch Strategol hwn yn gosod Nod Strategol arfaethedig a pum Blaenoriaeth sy'n adlewyrchu argymhellion Archwilio Cymru i awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae hefyd yn dangos rhain yng nghyd-destun Polisiau Strategol ehangach ac egwyddorion Siarter Creu Lleoedd Cymru.

Creu Lleoedd, Cynllunio Lleoedd a Siapio Lleoedd
Darperir arweiniad ar Greu Lleoedd, Cynllunio Lleoedd a Chynlluniau Creu Lleoedd Canol Trefi gan Lywodraeth Cymru, Cymorth Cynllunio Cymru, a Chomisiwn Dylunio Cymru - gweler yr Atodiad.

Mae 'Siapio Lleoedd' yn ddull strategol allweddol gwahanol, sy'n cael ei ddarparu drwy bartneriaeth rhwng Medrwn Môn a'r Cyngor Sir drwy Gynghreiriau ardal cymunedol, ac sydd â'r weledigaeth ganlynol: *'Datblygu lleoedd, cysylltu'r sectorau cyhoeddus, preifat a chymunedol i greu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus, lle mae pobl yn gallu ffynnu.'*

Nod ac Amcanion Strategaeth Gwella Canol Trefi

NOD: Galluogi Canol ein Trefi i fod yn Lleoedd Llwyddiannus ac Atyniadol

AMCANION

1 - **BWRIAD:** Datblygu Gweledigaeth a Chynlluniau Clir i Wella a Rheoli Canol ein Trefi

2 - **CYFRANOGIAD:** Cynnwys a Chynorthwyo Cymunedau a Busnesau i ddarparu ar gyfer Canol Trefi

3 - **GWYBODAETH:** Mesur ac Adolygu Perfformiad Canol Trefi a Mentrau Cysylltiedig

4 - **YMYRIAD:** Cymryd Camau Angenrheidiol i Wella Canol ein Trefi

5 – **ADNODDAU:** Bod â Chapasiti a Chyllid Digonol i Wella a Rheoli Canol Trefi

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 1 - Bwriad

1 BWRIAD - Datblygu Gweledigaeth a Chynlluniau Clir i Wella a Rheoli Canol ein Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
1.1	Cyflawni nodau'r Cynllun Cyngor perthnasol ac argymhellion Archwilio Cymru	Datblygu Gweledigaeth a Strategaeth i Wella Canol ein Trefi	Sefydlu Gweledigaeth a Strategaeth ar y cyd i Wella Canol ein Trefi wrth gwblhau a mabwysiadu'r ddogfen hon
1.2		Sicrhau Dull Integredig ar Draws y Cyngor i Ganol Trefi	Datblygu a defnyddio dull integredig i wella a rheoli canol trefi a defnyddio'r egwyddor 'canol tref yn gyntaf' wrth gydweithio ar draws gwasanaethau.
1.3	Bodloni gofynion cynlluniau Llywodraeth Cymru er mwyn derbyn arian adfywio	Ymgysylltu gyda rhanddeiliaid ac ymgynghori â'r cyhoedd	Ceisio a derbyn sylwadau ac awgrymiadau'r cyhoedd a rhanddeiliaid am y strategaeth ac i wella canol trefi
1.4		Creu Cynlluniau Lleoedd	Gweithio gyda Chynghorau tref a rhanddeiliaid eraill i ddatblygu Cynlluniau Creu Lleoedd canol tref/tref unigol

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 2 - Cyfranogiad

2 CYFRANOGIAD - Cynnwys a Chynorthwyo Cymunedau a Busnesau i ddarparu ar gyfer Canol Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
2.1	Busnesau yw deiliaid allweddol canol ein trefi	Annog a Chynnwys Busnesau	Annog a chynorthwyo'r sector preifat i fuddsoddi a gweithredu busnesau llwyddiannus yng nghanol trefi ac i gyfrannu.
2.2	Nhw yw'r cyrff cyhoeddus etholedig lleol	Annog Cyngorau tref i ddarparu'n lleol	Annog a chynorthwyo Cyngorau tref i ddefnyddio eu hamryw o bwerau i wella, cynorthwyo a rheoli canol eu trefi
2.3	Mae yna nifer o gyrff pwysig eraill	Annog Sefydliadau Eraill i ddarparu	Annog a chynorthwyo sefydliadau eraill i gynnal gweithgareddau a phrosiectau sy'n gwella a chynorthwyo canol trefi
2.4	Mae cyfranogiad yn un o ofynion allweddol y Ddeddf Llesiant	Cynnwys Rhanddeiliaid allweddol	Cynnwys rhanddeiliaid, busnesau a chymunedau allweddol wrth gynllunio a rheoli canol trefi

Amcan 3 - Gwybodaeth

3 GWYBODAETH – Mesur ac Adolygu Perfformiad Canol Trefi a Mentrau Cysylltiedig			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
3.1	I foderneiddio a bod yn effeithiol	Creu ‘Trefi Clyfar’	Cynorthwyo i greu systemau digidol o ‘Drefi Clyfar’ a gwneud y gorau o’u defnydd a’u buddion, yn cynnwys mesur nifer yr ymwelwyr a phroffil cwsmer / ymwelydd, a llwyfannau digidol eraill
3.2	Adnabod anghenion a newid ffisegol canol trefi	Arolwg Canol Trefi	Cynnal arolygon canol trefi a dadansoddi / adrodd ar y rhain, yn cynnwys deiliadaeth eiddo ac eiddo blêr
3.3	Sicrhau effeithiolrwydd, effeithlonrwydd a gwerth am arian	Gwerthuso a Gwella	Adolygu effaith ac effeithlonrwydd mentrau canol tref, defnyddio gwersi a ddysgwyd i gynlluniau’r dyfodol, ac amlygu/rhannu arfer dda
3.4	Mae hwn yn un o ofynion y Ddeddf Llesiant	Hysbysu a chyfathrebu â Rhanddeiliaid	Hysbysu a chyfathrebu â Rhanddeiliaid allweddol ynghylch pwysigrwydd cynlluniau canol trefi, problemau, digwyddiadau a chyfleoedd

Amcan 4 - Ymyriad

4 YMYRIAD- Cymryd Camau Angenrheidiol i Wella Canol ein Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
4.1	Mynd i'r afael â disgwyliadau Llywodraeth Cymru a phryderon rhanddeiliaid lleol	Mynd i'r Afael ag Adeiladau sy'n achosi Problem	Annog perchnogion, neu orfodi os nad yw hynny'n gweithio, i gyflawni a chynorthwyo prosiectau cytunedig, a monitro / diweddarau'r Cynllun Gweithredu Gorfodi Eiddo Canol Tref, yn amodol ar adnoddau a phwerau.
4.2		Lleihau Eiddo Masnachol Gwag	Annog / cynorthwyo i ailanheddu unedau masnach gwag, neu eu haddasu'n gartrefi neu at ddefnydd priodol arall, yn amodol ar adnoddau a phwerau
4.3	Mynd i'r afael ag anghenion gwella 'amgylchedd adeiledig'	Annog gweddnewid a gwella adeiladau	Annog a darparu arweiniad i berchnogion, a darparu benthyciadau/grantiau gwella eiddo canol tref wedi eu targedu lle fo angen, yn amodol ar adnoddau a phwerau
4.4	Darparu blaenoriaethau'r Cynllun Cyngor	Darparu neu Gynorthwyo Rhaglenni neu Brosiectau Pwysig	Darparu neu gynorthwyo rhaglenni a phrosiectau canol tref cytunedig sy'n adlewyrchu'r strategaeth hon a Chynlluniau Gwneud Lleoedd cysylltiedig, yn amodol ar adnoddau
4.5		Annog a Chynorthwyo Prosiectau 'Gwyrdd'	Annog, cynorthwyo neu ddarparu prosiectau Seilwaith Gwyrdd a Charbon Sero yng nghanol trefi, yn amodol ar adnoddau

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 5 - Adnoddau

5 ADNODDAU - Bod â Chapasiti a Chyllid Digonol i Wella Canol Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
5.1	Mae'r angen am fuddsoddiad a	Annog a galluogi buddsoddi preifat a masnachol	Uchafu buddsoddiad a gweithgaredd masnachol a sector preifat yng nghanol ein trefi, gan annog defnyddiau ariannol hyfyw newydd addas
5.2	gweithgarwch canol tref yn mynd yn bell tu hwnt i lefel adnoddau'r Cyngor Sir ei hun	Gwneud y gorau o arian grant / cyhoeddus	Annog neu wneud ceisiadau perthnasol am arian grant Llywodraeth Cymru, y DU, Loteri neu rai eraill perthnasol, yn cynnwys ymddiriedolaethau; hysbysu a dylanwadu ar bolisiau llywodraeth / cyllidwr i adlewyrchu
5.3		Annog a helpu trefi a chymunedau i helpu eu hunain	Annog a galluogi Cyngorau Tref a chyrff sector cyhoeddus a thrydydd sector eraill i gyflawni, cynorthwyo a ddarparu gwasanaethau yng nghanol trefi
5.4	Mynd i'r afael â phryderon Archwilio Cymru ynghylch capasiti staff mewn Awdurdodau Lleol	Cyflogi staff digonol i gynorthwyo canol trefi	Sicrhau bod gan y Cyngor Sir nifer digonol o staff i ddarparu'r strategaeth a fframwaith creu lleoedd a gwaith cysylltiedig

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Ymgynghori, Cymeradwyo, darparu a Llywodraethiant y Strategaeth

Fersiwn drafft ar gyfer ymgynghoriad yw hon gyda sawl rhanddeiliad a phartner allweddol gwahanol, ac fe ymgysylltir â'r rhain cyn cwblhau'r ddogfen hon.

Bydd hyn yn cynnwys ymgynghoriad cyhoeddus a phroses ymgysylltu yn ystod 2023, fydd hefyd o ddefnydd ar gyfer creu Cynlluniau Lleoedd canol trefi unigol.

Mae gan y Cynghorau Tref a sawl sefydliad arall rôl allweddol i'w chwarae yn y broses o wella a rheoli canol ein trefi, a bydd angen cydweithio effeithiol.

Bydd angen sicrhau integreiddio a chydlynu effeithiol o fewn y Cyngor Sir, a bydd angen cynnal strwythurau a threfniadau adrodd perthnasol.

Bydd rolau a chyfrifoldebau perthnasol y Cyngor Sir, y Cynghorau Tref, a'r partneriaid pwysig eraill angen bod yn eglur o fewn y cynlluniau trefi unigol.

Bydd y strategaeth terfynol angen adolygiadau cynnydd rheolaidd, gan adrodd i grwpiau swyddogion a phrosesau craffu perthnasol y Cyngor Sir.

Rhagwelir y bydd Cynlluniau Lleoedd canol trefi unigol yn cael eu paratoi gan bartneriaethau lleol yn cynnwys y Cynghorau Tref a Sir ac eraill, gyda threfniadau llywodraethu lleol, a monitro strategol ar lefel sirol.

Ymgynghori ac
Ymgysylltu

Adolygu a
Chymeradwyo

Cytuno a
Llywodraethu

ATODIAD - Arolwg Eiddo Masnachol Llawr Gwaelod Canol Trefi- Mai 2022

651

Cyfanswm Eiddo Masnachol

103

Eiddo Gwag

19%

27

Eiddo Blêr Iawn

	Biwmares Beaumaris	Porthaethwy Menai Bridge	Llangefni	Amlwch	Caergybi Holyhead
Adeiladau Masnachol Commercial Premises	95	100	141	91	224
Mewn Defnydd Occupied	89	91	122	73	170
Gwag Vacant	4	8	19	18	54
Cyfradd Gwag Vacant Rate	4%	8%	13%	20%	24%
Adeliaday Bler Eyesores	3	2	3	6	13

Cyfradd eiddo gwag masnachol y DU / UK average commercial vacancy rate = circa 14.5%

ATODIAD – Map yn dangos Trefi a Chanolfannau Pwysig Eraill

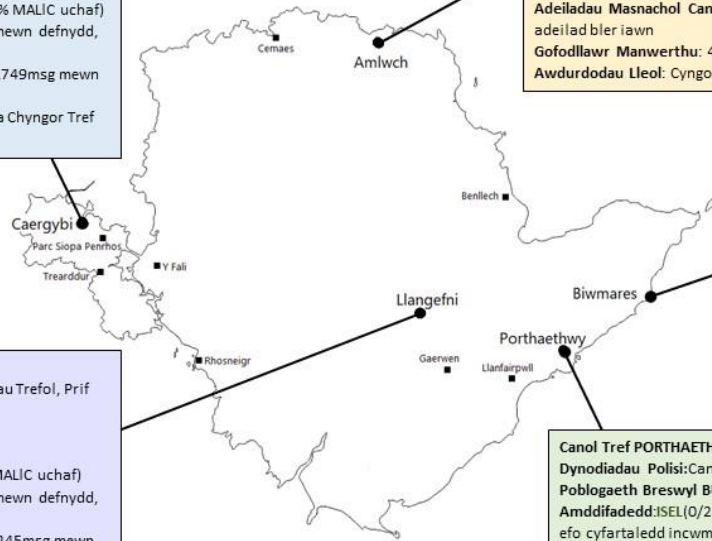
Canol Tref CAERYGBI
Dynodiadau Polisi: Ardal Twf Rhanbarthol, Canolfan Gwasanaethau Trefol, Prif Ganolfan Siopa, Canolfan Gwaith, rhaglen LUF, Ardal oedd Cadwraeth, yn agos at safleoedd cais EZ a Phorthladd Rhydd
Poblogaeth Breswyl BUA: 11,981
Amddifadedd: UCHEL IAWN (7/8 yn yr 20% MALIC uchaf)
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 170 mewn defnydd, 54 yn wag (24%), 13 adeilad bler iawn
Gofod Llawr Manwerthu: 51,440msg (20,749msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Caergybi

AMLWCH Canol y Dref
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Trefol, Canolfan Gwaith, Ardal oedd Cadwraeth,
 Prif anheddiad Cynllun Gogledd Ynys Môn, yn agos at Ardal Fenter
Poblogaeth Breswyl BUA: 3,265
Amddifadedd: CANOLIG (1/2 yn y 30% MALIC uchaf)
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 73 mewn defnydd, 18 yn wag (20%), 6 adeilad bler iawn
Gofodllawr Manwerthu: 4,900msg (1,084msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Amlwch

Canol Tref BIWMARES
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Lleol, Safle Treftadaeth y Byd, Ardal Gadwraeth, Ardal Rheoli Cynllunio Erthygl 4, o fewn AHNE
Poblogaeth Breswyl : 1,804
Amddifadedd: ISEL (0/1 yn y 50% uchaf MALIC) ond rhai cymdogaethau efo cyfartaledd incwm isel iawn
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 95 mewn defnydd, 4 yn wag (4%), 3 adeilad bler iawn
Gofod Llawr Manwerthu: 5,280msg (0 msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Biwmares

Canol Tref LLANGFNI
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Trefol, Prif Ganolfan Siopa, Canolfan Gwaith, Ardal Gadwraeth, yn agos at EZ
Poblogaeth Breswyl BUA: 5,226
Amddifadedd: CANOLIG (1/3 yn yr 20% MALIC uchaf)
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 122 mewn defnydd, 19 yn wag (13%), 3 adeilad bler iawn
Gofod Llawr Manwerthu : 18,950msg (8,245msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Llangefni

Canol Tref PORTHAETHWY
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Lleol, Ardal Gadwraeth
Poblogaeth Breswyl BUA: 3,376
Amddifadedd: ISEL (0/2 yn 50% uchaf MALIC) ond rhai cymdogaethau efo cyfartaledd incwm isel iawn
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 91 mewn defnydd, 8 yn wag (8%), 2 adeilad bler iawn
Gofod Llawr Manwerthu: 6,890msg (1,938msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Porthaethwy

AGORIAD
● Trefi / Canol Trefi
■ Canolfannau Pwysig Eraill

ATODIAD – Dogfennau y cyfeirir atynt yn y Strategaeth

Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenedloedd Unedig : nod 11 ar gyfer '*Dinasoedd a Chymunedau Cynaliadwy*' yw gwneud dinasoedd ac aneddiadau dynol yn gynhwysol, diogel, gwydn a chynaliadwy.

Ffyniant y Deyrnas Unedig : Mae strategaeth Ffyniant Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn cyfeirio'n benodol at fuddsoddi mewn '*...adfywio canol trefi a'r stryd fawr...'*.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol : mae gofyn i awdurdodau lleol fynd i'r afael â llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol eu hardaloedd, a gosodir saith nod llesiant.

Cymru'r Dyfodol 2040 – Y Cynllun Cenedlaethol : yn gosod egwyddor '*Canol Trefi yn Gyntaf*' y dylai '*cyfleusterau masnachol, manwerthu, addysg, iechyd, hamdden a gwasanaethau cyhoeddus arwyddocaol newydd gael eu lleoli o fewn canol trefi a dinasoedd*', ac mae'n dynodi Caergybi fel Ardal Dwf Ranbarthol.

Polisi Cynllunio Cymru (PPW11) : mae'n gosod polisiâu cynllunio defnydd tir cenedlaethol, wedi'u hategu gan nodiadau cyngor technegol, gyda TAN4 ar gyfer datblygiad manwerthu a masnachol.

Adeiladu Lleoedd Gwell (2020) : mae'n gosod ymrwymidiadau Llywodraeth Cymru ar gyfer y system gynllunio i gyflawni lleoedd gwell, creu lleoedd, deilliannau o ansawdd a dyluniad da. Mae'r ddogfen hon yn nodi nifer o Ddeilliannau Creu Lleoedd Cynaliadwy Cenedlaethol.

Trawsnewid Trefi (2022-25): rhaglen Llywodraeth Cymru i wella canol trefi, yn cynnwys grantiau a benthyciadau, gorfodaeth, ymchwil a data, polisiâu, a mentrau eraill. Mae peth o'r arian hwn yn amodol ar gael Cynlluniau Creu Lleoedd ar waith ar gyfer aneddiadau perthnasol.

Small Towns – Big Issues (2021) - mae'n pwysleisio pwysigrwydd rhannu gweledigaeth, cynlluniau buddsoddi sy'n alinio polisi gydag anghenion y farchnad, rhanddeiliaid cymwys, a thimau adfywio penderfynol.

Gweledigaeth ar gyfer Trefi Cymru – adroddiad a baratowyd ar gyfer Ffederasiwn Busnesau Bach yn gosod yr heriau mwyaf a'r cyfleoedd realistig i ganol trefi

Siarter Creu Lleoedd Cymru : mae'n amlinellu'r chwe egwyddor ar gyfer creu a chynnal lleoedd

Adfywio Canol Trefi yng Nghymru (2021) : adolygiad o anghenion canol trefi gan Archwilio Cymru gydag argymhellion i Lywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol, yn cynnwys adnodd hunanasesu sy'n adnabod 38 o gamau / gweithgareddau maent yn eu hystyried fel rhai y dylai siroedd eu cynnal, wedi eu categoreiddio dan y 4 maes canlynol : Bwriad, Cyfranogiad, Hysbysu, Ymyriad.

Cynllun Adfywio Gogledd Cymru (2019) : fframwaith a baratowyd ar y cyd rhwng chwe awdurdod lleol.

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd ar gyfer Gwynedd a Môn : mae'n nodi hierarchaeth aneddiad a manwerthu clir, a'r angen i hyrwyddo hyfywedd a bywiogrwydd canol trefi.

Cynllun Cyngor Ynys Môn 2023-2028 : mae'n cynnwys cyfeiriad penodol at 'Wella hyfywedd a bywiogrwydd canol trefi' Ynys Môn. Nod y cynllun hefyd yw gweld 'pobl Ynys Môn a'i chymunedau'n mwynhau, gwarchod a gwella eu hamgylchedd naturiol ac adeiledig ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol' a chael 'cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel.'

ATODIAD – Canllaw Llywodraeth Cymru ar Baratoi Cynlluniau Lleoedd ar gyfer Canol Trefi

Rhagofyniad o gyllid gweithgaredd creu lleoedd drwy Drawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru yw bod cynlluniau lleoedd priodol ar waith neu'n cael eu datblygu. Dylai'r cynlluniau hyn gael eu dylunio yn unol â'r 6 egwyddor o'r siarter Creu Lleoedd: Comisiwn Dylunio Cymru <https://dcfw.org/placemaking/placemaking-charter/> : Pobl a'r Gymuned, Symud, Y Parth Cyhoeddus, Lleoliad, Defnyddiau Cymysg, Hunaniaeth. Dylid trafod eglurdeb bellach gofynion y Cynllun Creu Lleoedd gyda'ch Rheolwr Adfywio priodol

Dylai cynlluniau lleoedd ystyried agwedd holistig o ofynion trefi a dinasoedd ac felly dylent gynnwys yr holl ymyriadau ariannol presennol ac arfaethedig gan Awdurdodau lleol, meysydd portffolio gwahanol Llywodraeth Cymru a datblygiadau allweddol sector preifat a chyhoeddus. Ni ddylai cynlluniau creu lleoedd ganolbwyntio ar arian Adfywio Llywodraeth Cymru'n unig a dylent gynnwys pob ffynhonnell ariannu megis tai, twristiaeth ac iechyd fel enghreifftiau i ddangos cyfanrwydd buddsoddiad mewn aneddiadau. Dylai Cynlluniau lleoedd gynnwys o leiaf:-

- Map gyda therfyn coch yn nodi ardal yr annedd. Bydd angen hyn ar gyfer pob annedd. Dylai ardal yr ymyriad gael ei chyfyngu i ganol y dref greiddiol gyda manylion digonol yn cynnwys strydoedd ac adeiladau/nodweddion tirnod. Ail fap yn dangos yr ardal ar ymylon y dref, yn nodi'r gweithgaredd datblygu a chyfleoedd ehangach.
- Manylion y grwpiau, megis BID a/neu Gynghorau Cymuned a thref sy'n gweithredu yn yr ardal ar hyn o bryd. Cadwch gofnod o'r ymgynghoriad gyda'r grwpiau hyn a grwpiau eraill megis aelodau lleol.
- Tystiolaeth o ymgysylltiad ac ymgynghoriad â grwpiau defnyddwyr canol tref a nodwyd megis pobl ifanc, pobl hŷn, grwpiau o leiafrifoedd ethnig neu grwpiau anabledd;
- Aliniad gyda chynlluniau gwella economi ehangach, strategaethau rhanbarthol a chynlluniau buddsoddi Llywodraeth Cymru eraill megis cludiant a theithio actif;
- Nodi'r problemau sydd angen mynd i'r afael â nhw sy'n cyfyngu ar ganol trefi rhag bod mor llwyddiannus â phosibl a/neu gyfleoedd i'w harchwilio megis seilwaith gwyrdd, tai, iechyd, y parth cyhoeddus, siopau gwag, a gwelliannau masnachol. Bydd deiliant y gwaith hwn yn cael ei rannu ar draws meysydd portffolio Llywodraeth Cymru a phartneriaid allweddol megis Cyfoeth Naturiol Cymru;
- Datblygu Strategaeth Ymgysylltu gymunedol fel rhan o'r cynllun;
- Ystyriaeth o'r bygythiadau ehangach a ddaw o ganlyniad i siopa ar gyron y dref, newid arferion prynwyr, TAN15, ffosffadau mewn dŵr yn cael effaith ar Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (SAC) ac ystyriaethau Newid Hinsawdd ehangach.
- Rhannu gweledigaeth gyffredin ar gyfer datblygu canol y dref drwy ystyried y problemau a nodwyd ac adborth o'r broses ymgynghori; gyda Chynllun Gweithredu cytunedig.
- Bydd cynlluniau Awdurdodau Lleol yn gosod sylfaen ar gyfer canol y dref a ddiffiniwyd gan ddefnyddio technolegau digidol sydd ar gael er mwyn sefydlu metrigau isafswm nifer yr ymwelwyr a'u hamser aros ar ddechrau'r cyfnod ariannu tair blynedd;
- Adolygu'n rheolaidd a gwerthuso'r gallu i ddarparu a'r gweithredoedd a nodwyd yn y cynllun gweithredu gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid, drwy ymgynghoriad parhaus.
- Dysgu ac adborth rhanbarthol a Chymru gyfan parhaus.

Bydd gwerthuso'n elfen allweddol o ddarparu'r Trawsnewid Trefi. Er mwyn arddangos effaith ariannu Creu Lleoedd bydd disgwyl i Awdurdodau Lleol gynhyrchu adroddiad diweddarau blynyddol (yn cynnwys astudiaethau achos prosiect) i ddangos y prosiectau a ddarparwyd a'u heffaith ar ganol trefi a flaenoriaethwyd. Ar ddiwedd y cylch ariannu tair blynedd bydd disgwyl i'r holl Awdurdodau Lleol sy'n derbyn arian gomisiynu gwerthusiad annibynnol o ddarparu Trawsnewid Trefi sy'n cwmpasu'r holl brosiectau Strategol a Chreu Lleoedd. Lle mae Trawsnewid Trefi wedi cael ei osod i grŵp neu glwstwr o drefi llai gellir comisiynu un adolygiad annibynnol i gwmpasu nifer o ganol trefi.

